

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра української літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Художня література для дітей
вибіркова

Мова навчання українська

Розробник: Ковалець Лідія Михайлівна, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, доцент

Профайл викладача

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d0%b5%d1%86%d1%8c-%d0%bb%d1%96%d0%b4%d1%96%d1%8f-%d0%bc%d0%b8%d1%85%d0%b0%d0%b9%d0%bb%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-1031>

Контактний тел. 0958430185

E-mail: LidijaKovalets@gmail.com

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1785>

Консультації

Очні консультації: згідно з графіком
Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Вивчення художньої літератури для дітей передбачає ретроспективне освоєння розвитку конкретного пласту українського та світового письменства як самодостатнього феномену, осмислення творчості авторів, котрі творили для дітей, через аналіз, інтерпретацію їхніх здобутків. Цей матеріал украй важливий як для розуміння дитинства, дитячої психології, специфічних естетичних потреб дитини, так і для вироблення широкої філологічної компетенції молодшої людини.

2. Мета навчальної дисципліни:

Курс «Художня література для дітей» спрямований на ознайомлення з ключовими етапами історії відповідного письменства та з високохудожніми різних жанрів знаковими творами українських та зарубіжних авторів, починаючи загалом від XIX ст. і закінчуючи нашим часом. Крім того, вважаємо за необхідне ознайомити студентів із біографіями письменників, а саме тими подіями їхнього зовнішнього та внутрішнього буття, котрі безпосередньо пов'язані з дітьми та працею для них.

Актуалізовані авторами проблеми внутрішнього світу дитини, проявів її поведінки, самореалізації, становлення її як особистості, взаємодії з навколишнім світом можна пізнати в рамках саме цієї дисципліни, як і розширити свої аналітичні вміння та інтерпретаційну практику.

3. Завдання курсу полягають у здобутті його слухачами певних компетентностей, а саме:

Загальних компетентностей, як-от розвиткові вміння вчитися й оволодівати сучасними знаннями, виконувати складні завдання в галузі філології, зокрема літературознавства; ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати та систематизувати;

Фахових компетентностей, а саме: розширенні знань про основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних інноваційних методів; розширенні знань про основні тенденції розвитку та своєрідність літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів української літератури, історії зарубіжної літератури, фольклору; здатності використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, пов'язані, зокрема, з дітьми та літературою для них.

Власне, дисципліна «Художня література для дітей» і спрямована на те, щоб систематизувати, доповнити і розширити знання студентів з українського та зарубіжного дитячого письменства, зокрема на з'ясування питань про особливості її розвитку, жанрово-тематичну і художню своєрідність, основні відомості про життя і творчість уведених до програми дитячих письменників, визначення місця і ролі їх у літературному процесі, в історії національної та світової літератури.

4. Пререквізити. Ефективному засвоєнню дисципліни сприяють курси: «Педагогіка», «Психологія», «Соціологія», «Актуальні питання історії та української культури», «Риторика», а також історико-літературні курси, що стосуються українського та зарубіжного письменства, «Вступ до літературознавства», тощо.

5. Результати навчання, як передбачається, полягатимуть у тому, що студент буде знати: .

- що собою являє дитяча література, якою є її специфіка та завдання;
- якими були основні закономірності історико-літературного процесу в Україні та світі і як вони позначились на розвитку письменства для дітей, його тематиці, жанрах, образній системі
- основні досягнення української та зарубіжної літератури для дітей, а також письменства Буковини (окремі поетичні твори напам'ять);
- значущий біографічний матеріал про дитячих авторів.

вміти:

- цікаво, образно переповідати художні тексти, рекомендовані дітям;
- демонструвати елементи аналізу при обговоренні прочитаного, вміння організувати дискусію;
- використовувати різні підходи до характеристики літературних явищ (історико-типологічний, рецептивно-естетичний, психологічний, культурологічний, гендерний, постколоніальний, герменевтичний, практику компаративних студій тощо);
- збирати й аналізувати інформацію з історії української та зарубіжної дитячої літератури;
- студіювати наукові дослідження, присвячені різним аспектам розвитку художньої літератури для дітей, сприймати цю літературу як потенційний / такий, що потребує уваги, об'єкт власних наукових та літературно-критичних студій;
- добирати матеріали для ознайомлення дітей із тим чи іншим письменником;
- самим виявляти творчі здібності у написанні оригінальних художніх творів для дітей.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни _____												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	Годин	змістових модулів	Лекції	Практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4	8	3	90	2	14	16			54	6	Залік
Заочна	4	8	3	90	2							залік

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		Л	П	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Українська дитяча література												
Тема 1. Специфіка дитячої літератури. Дитячий фольклор. Становлення і розвиток української дитячої літератури в XIX ст.	10	2	2			6		0,5					
Тема 2. Українська література для дітей та юнацтва на зламі XIX – XX ст.: традиції та	11	2	2			7		0,5					

новаторство, модерністські тенденції												
Тема 3. Українська дитяча література новітнього часу: соцреалістичні стереотипи й тематичне та жанрове оновлення у другій половині XX ст.	11	2	2			7		0,5				
Тема 4. Сучасна українська дитяча література: ідейно- тематичні та художньо- стильові пошуки	13	2	2		2	7		0,5	2			
Разом за ЗМ1	45	8	8			27		2	2			
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Зарубіжна дитяча література. Дитяче письменство Буковини											
Тема 1. Дитяча література близького зарубіжжя (Росії, Румунії та Молдови, Польщі, Чехії) в аспекті національної самобутності	10	2	2			6		0,5	0,5			
Тема 2. Англійська, французька, німецька дитяча класика як специфічний літературний канон	11	2	2			7		0,5	0,5			
Тема 3. Дитяча література Скандинавії, США, Італії, її морально-етичні потенціали.	13	2	2		2	7		0,5	0,5			
Тема 4. Дитяча література Буковини: тенденції та перспективи розвитку	11		2		2	7		0,5	0,5			
Разом за ЗМ 2	45	6	8		4	27		2	2			
Усього годин	90	14	16		6	54		4	4			

3.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Зародження традиції української літератури для дітей і про дітей (до кінця XIX ст.) в аспекті тематичних, жанрово-стильових пошуків.
2	Феномен призабутого українського дитячого літературного модерну кінця XIX – перших десятиліть XX ст.: постаті і тексти.
3	Крізь ідеологічний тиск: здобутки і втрати новітнього українського дитячого письменства
4	Що стане класикою? Сучасна українська дитяча література в ідейно-тематичних, жанрово-стильових шуканнях та перспективі розвитку.
5	Дитяча література близького зарубіжжя крізь призму часу: аспект національної самобутності.
6	Від Даніеля Дефо до Джоан Роулінг: англійське дитяче письменство, його традиції та новаторство.
7	Від Андерсена до Астрід Ліндгрен: дитяча література Скандинавії як світовий морально-етичний авторитет.
8	Дитяча література Буковини в іменах, творчих здобутках і своїй перспективі.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Вплив творчості Олени Пчілки та Лесі Українки на розвиток української літератури для дітей.
2	Тема дітей та дитинства у творчості поетів-шістдесятників (Ліна Костенко, М. Вінграновський, Ірина Жиленко)
3	Тема дітей та дитинства у творчості прозаїків-шістдесятників (В. Близнець, Є. Гуцало).
4	Українська дитяча драматургія і творчість Я. Стельмаха.
5	Сучасна українська дитяча фантастика: творчість Галини Пагутяк.
6	Анімалістичні оповідання для дітей О. Копиленка і В. Біанкі: порівняльний аналіз.
7	«Золотий ключик, або Пригоди Буратіно» О. Толстого і «Піноккіо, або Походеньки дерев'яної ляльки» К. Коллоді: порівняльний аналіз.
8	Засоби творення образу Незнайки в гумористичних творах М. Носова.
9	«Ріпка» і навколо неї: порівняльний аналіз фольклорного варіанту з літературними обробками І. Франка та О. Толстого.
10	Літературні казки М. Емінеску, їх місце у творчій спадщині письменника та у світовій літературі.
11	Українські сторінки життєво-творчої біографії К. Чуковського.
12	Ідейно-тематична специфіка автобіографічної прози О. Довженка та І. Крянге: порівняльний аналіз.
13	Поетична творчість Г. Вієру для дітей: риси національної самобутності.
14	Дитячий журнал «Українська ластівка» (Чернівці) в контексті історії дитячої періодики.
15	Переклади творів Ш. Перро українською мовою.
16	Філософічність казок Л. Керролла про Алісу.
17	«Книга помилок» Д. Родарі і її застосування на уроках рідної мови.

18	«Коли я знову стану маленьким» Я. Корчака як оригінальний зразок повісті-казки в польській та світовій літературі.
19	Національна своєрідність творів для дітей польського письменника Ю. Тувіма.
20	Філософія стосунків дитини та світу в «Академії пана Ляпки» Я. Бжешви.

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Художні твори на релігійну тематику в дитячому читанні.
2	Історія збирання, записування дитячих фольклорних текстів.
3	Періодичні видання для дітей та юнацтва в Україні (друга половина ХІХ століття – початок ХХІ століття).
4	Художні твори про дитинство Т. Шевченка.
5	Перекладацька діяльність Марка Вовчка як дитячої авторки.
6	Дитяча творчість незаслужено забутих українських письменників ХІХ – перших десятиліть ХХ століття.
7	Українська дитяча література діаспори.
8	Сучасна пригодницька проза для дітей та юнацтва.
9	Сучасна реалістична проза для підлітків.
10	Світова дитяча літературна класика в українських перекладах.
11	Проблеми дослідження історії української дитячої літератури.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна та письмова:

- усна відповідь студента під час практичного заняття;
- письмові завдання;
- реферати;
- модульні контрольні роботи.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- дослідницько-творчі проекти;
- реферати;
- есе;

- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни
Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
8	8	7	7	7	7	8	8		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

Модуль 1

1. Бойцун І. Дитяча література: навч. посібник. – Луганськ, 2011.
2. Вавілова І. В. Дитяча література як засіб формування особистості дитини (друга половина XIX – початок XX ст.) : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки. – Х., 2008. – 22 с.
3. Веселка. Антологія української літератури для дітей. У 3-х т. - К., 1984.
4. Гнідець У. С. Концептуалізація розуміння сучасної літератури для дітей та юнацтва в світлі наукової критики [Електронний ресурс] // Література. Діти. Час. – Т., 2011. – Вип. 2. – С. 25–35. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/46>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 12.06.13.
5. Дитячий фольклор / Вст. ст. Довженко Г. В. - К., 1986.
6. Качак Т. Дитяча література в незалежній Україні: тенденції розвитку, яскраві постаті, знакові тексти // Бібліотечка «Дивослова». – 2015. - № 4.
7. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва : Підручник. – К., 2016.
8. Кизилова В. В. Дитяча література: Стан. Проблеми. Перспективи // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2006. – № 10 (105) : Філол. науки. – С. 58–61.
9. Кіліченко Л. М. Українська дитяча література. - К., 1988.
10. Кіліченко Л. М., Лещенко П. Я., Проценко І. М. Українська дитяча література. - К., 1979.
11. Костюченко В. Літературними стежками. Нарис історії української літератури для дітей XX століття. – К., 2009.
12. Мовчун А. І., Варавакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Книга перша. – К., 2007.
13. Огар Е. Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби). – Львів, 2012.
14. Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії: до проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу / О. Папуша // Слово і Час. – 2004. – № 12. – С. 20–27.
15. Сивачук Н. Український дитячий фольклор : підручник. – К., 2003.
16. Українська дитяча література для дітей: хрестоматія. – К., 2011.
17. Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів // Упор. Ф. Гурвич, В. Савенко. - К., 1969.
18. Українська дитяча література: Хрестоматія. У 2-х ч. - К., 1992.

19. Шалагінов Б. Б. Дитяча література: до концепції історичної періодизації та змісту // Слово і Час. – 2003. - № 7. – С. 46–53.

Модуль 2

1. Алексеева О., Брандис Е. и др. Детская литература. – Москва, 1960.
2. Баруздин С. Заметки о детской литературе. – Москва, 1975.
3. Білецький Д. та ін. Дитяча література. - К., 1967.
4. Брандис Е. П. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. – М., 1980.
5. Веприяк Д. М. Зарубіжна література: навчальний посібник-хрестоматія. – К., 1994.
6. Зарубежная детская литература / состав. И. С. Чернявская. - Москва, 1982.
7. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей. – К., 2014.
8. Комарівська Н. О. Зарубіжна література для дітей: Хрестоматія: навчальний посібник. – Вінниця, 2018.
9. Письменники Буковини: Хрестоматія: У 2 ч. – Чернівці, 2001, 2003.
10. Сивоконь С. Уроки детских классиков. – Москва, 1990.
11. Славова М. Волшебное зеркало детства. – К., 2002.
12. Филипчук В.С., Ковалець Л.М. Літературний дивосвіт Буковини: Навчально-методичний посібник для початкової школи. – Чернівці, 1998.

6. Інформаційні ресурси

1. www.chtyvo.org.ua
2. www.diasporiana.ua
3. www.hurtom.com
4. www.litopys.org.ua
5. <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=1866> Читальня Слоники Дзвоника
6. chytay.com.ua/ Зарубіжні письменники дітям
7. <http://lodb.org.ua/bibliotekaryam/metodychnyj-portfel/zarubizhni-pysmennyky-dityam> Большая книга сказок
8. <http://fairy.big-book.net/> Читанка
9. <http://chytanka.com.ua/> Українська казка
10. <http://www.kazka.in.ua/> Українські народні та авторські казки.
11. Читанка <http://chytanka.com.ua/>
12. Дитяча он-лайн бібліотека.
13. <http://www.ukrlib.com.ua/> На сайті представлено твори, біографії представників української і зарубіжної літератури.